

מכוונים זו כנגד זו דינן כרה"ר והוא שאין דלתותיהן נעולות בלילה". הרי שמלבד המפולשים, הזכיר דין מיוחד: "פתחיהן מכוונים".

הרוקח סי' קעה: "רשות הרבים שהוא י"ו אמה המפולש מב' צדדים ומצוין שם ס' רבוא ואין שם חומה או מכון משער לשער צריך דלת מכאן ודלת מכאן". הזכיר ג"כ במיוחד תנאי זה. אך צע"ק לשונו מש"כ באמצע: "ואין שם חומה", כן המלה "או".

וביחוד מצאתי הדבר מפורש באו"ז הגדול עירובין סי' קס"ד: "וכן פי' רבינו שמואל וצ"ל בפרק מי שהוציאוהו, עיר של יחיד שאין רה"ר עוברת שאין פתחיה מכוונים זה כנגד זה, כגון דגלי מדבר, ואין רחבה ט"ז אמה ורגילין לערב את כולה כאחת, ונעשית של רבים שרבו אנשים בעיר ובבנותיה שבסביבותיה הרגילים לבוא שם בסחורה עד אשר עלו לששים רבוא כמנין דגלי מדבר, ורה"ר שלה רחב ט"ז אמה, אבל אין פתחיה מכוונים זה כנגד זה, מערבין את כולה, הואיל ואין רה"ר גמור, דברה"ר שאינו גמור עסקי' דמערבין את כלה, דליכא למיגזר אטו רה"ר גמור [דילמא] אתי לערובי דהא שם רה"י עליה, אע"ג דדמי לרה"ר לכל דבריו חוץ מדבר אחד, אי אין רוחב ט"ז אמה או אין פתחיה מכוונים זה כנגד זה ל"ג אטו רה"ר גמור דהא שם רה"י עליה, שהרי מתחילה רשות [היחיד] גמור לכל דבריו ולא הוי דמי כלל לרה"ר משום הכי מערבים את כולה בלי היכר דירין חוצה להן כו".

בדברי האו"ז, שלא הי' עדיין לפני גדולי האחרונים, מפורש להדיא שאפילו כשיש ס' ריבוא וט"ז אמה רחב, אם חסר תנאי זה, שאין פתחי' מכוונים זה כנגד זה, אין לה דין רה"ר מדאורייתא ומערבין את כולה.

(ח) עוד י"ל טעם שאין למנהטן דין ר"ה דאורייתא, עפמ"ש בשו"ת בית אפרים חאו"ח סי' כ"ו, שהאנשים הנוסעים בעגלות וקרונות ורוכבים בסוסים י"ל שאינם נכללים בכלל ס' רבוא, שהמה למעלה מעשרה, והנה בזמננו כשנוסעים במכוניות אע"פ שהם למטה מעשרה בודאי שאינן דומות לדגלי מדבר, שהרי הן מקורות ומוקפין מחיצות והוי כרה"י. וכ"כ בישועות מלכו סי' כ"ז, שהדרך שעליה עוברת המסלת הברזל לא נקראת רה"ר, שהרי מסלת הברזל עצמה היא רה"י וע"י נסיעת האנשים בה לא נקראת רה"ר. וכ"כ בשו"ת מהרש"מ ח"א סי' קס"א. והרב רונפלד הנ"ל בספרו תקות זכרי' בדף 40 כ' וז"ל: "נשים פנינו לדבר בנוגע להיתר הטלטול בפה סאנט לואיס יע"א, רוב העוברים ושבים בעיר הזאת הם הולכים בעגלות המובלים בכח העלעקטריע או בכח הקיטור, והעגלות הללו בנויים כמו בתים והמחיצות מגיעים עד פחות משלשה טפחים אל הקרקע, נמצא

שהעוברים והשבים הם יושבים ברשות היחיד, והמקום שתחת העגלות הוא בזמן שהעגלות עוברות שם ג"כ רה"י, ולדעת האומרים דבעינן ס' רבוא בוקעים בכל יום, הנה בקיעת ס' רבוא גורם אל המקום שבוקעין בה להביא עליו דין רה"ר כו' יתכן זה לומר אם בשעה שעוברין בה אז נכנס המקום הלז תחת סוג רה"ר, אבל אם בשעה שעוברין בה אז המקום הלז רשות היחיד, לא יתכן לומר שע"י שעוברים יהיה נגרם משום זה שלאחר שעברו יובא על זה המקום דין רה"ר, ¹²³⁴⁵⁶⁷ חז"ל דאין זה דומה לדגלי מדבר כו', ועוד דוגמה לזה מה שאמר בשבת צ"ט: ¹²³⁴⁵⁶⁷ "אמר עולא ק"ו לאחרים עושה מחיצה לעצמו לא כ"ש", ואדרבה לפי ענ"ד יש לומר, מאחר שכמעט כל הרחובות עוברים בהם עגלות הללו פעמים רבות ביום אין מספר, ובעת אשר הם עוברים בהרחובות הם מבטלים את הדרך מלעבור שם כי כל העובר שם מתחייב בנפשו והרוג יהרג, בזה אפי' להסוברים דלא בעינן ס"ר בוקעים בכל יום, מ"מ מודים דבעינן שיהא המקום מוכן ומתוקן שיעברו שם רבים תמיד באין מפריע, כמבואר ברבנו ירוחם נתיב יב ח"ד וחי"ז יעו"ש, וא"כ אמצע הרחובות אין להם דין רה"ר וצידי הרחובות המסורים לעבור בהן רבים תמיד אין בכל הצד רוחב ט"ז אמה, וגם בשעה שצריכים לעבור דרך צידי הרחובות מחלק אחד לחברו נצרך לעבור דרך רחוב אחרת ובאותו הרחוב הולכים באמצע עגלות כאלו ומעכבים את ההילוך". ובשו"ת בית אב תנינא עמוד ע"ו מביאו ומסכים לעיקר דבריו. ויש כאן ג' נקודות חדשות: א. שעצם הרחוב אין לה כלל דין ר"ה. ב. לפ"ז צידי הרחוב אין להם דין רה"ר מפני שאינן רחבים ט"ז אמות. ג. שהמכוניות העומדות בצדי הדרכים יש להם דין רה"י ומפסיקות בין צידי הרחוב לרה"ר. ולפי סברא זו אין הגשרים פתוחים כלל לרה"ר מפני שהדרכים מחוץ לעיר, שרק מכוניות נוסעות ואין כף רגל של אדם עוברת, אין להם דין רה"ר.

ט) ואחריו כתבו סברא זו הרב אייזענשטאם, הרב שטייף והרב פרייס בהפרדס טבת תשי"א דאין לרחובות כאלו דין ר"ה אף שרחבה ט"ז אמה, ויש בה ס' רבוא, כיון דהרחובות עשויים שמשני הצדדים יש מדרכות רחבות להילוך האנשים, ובאמצע הכביש אסור מטעם הממשלה להלוך שם, והכביש מסור רק לאלה הנוסעים במכוניות, ואם רוצים לעבור ממדרכה למדרכה שכנגדה אי אפשר לעבור אלא בקצה הרחוב, או לפעמים באמצע הכביש במקום המסומן, והמקום המסומן המיוחד לעבור ממדרכה למדרכה אינו רחב יותר מכמה אמות מצומצמות, וא"כ אין הכביש מסור לרבים ההולכים בשוקים וברחובות, ואלו הנוסעים במכוניות אפילו אם נוסעים בו ס' רבוא אין זה מקרי ס' רבוא עוברים בו, דצריך דוקא ס"ר הולכי רגל כמו בדגלי מדבר ולא כשנוסעים במכוניות כמו שכתבו בבית אפרים סי' כו ומהרש"ם ח"א סי' קסא. ועוד יותר כיון דהמכוניות דינם כרה"י